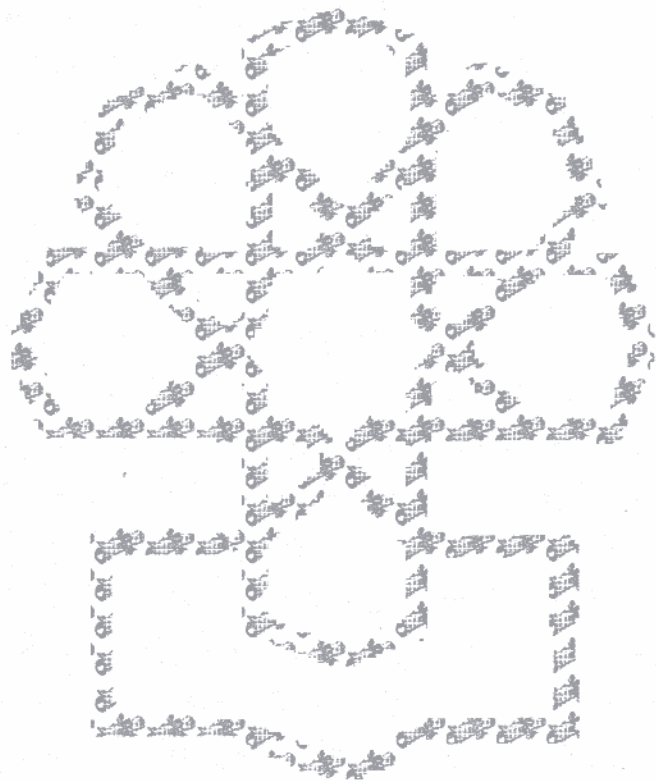

درباره عضویت نمایندگان مجلس در هیئت‌های گزینش و رسیدگی به تخلفات اداری و هیئت مدیره تعاونی‌ها

معاونت پژوهشی
خرداد ۱۳۷۶

کار: دفتر بررسی‌های حقوقی
این مطالعه حسب درخواست جناب آقای حسینی
نماینده محترم مردم نهاوند و فیروزان انجام شده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی ماری

کد گزارش: ۴۱۰۲۴۱۲

شماره: ۵۸۰۹
تاریخ: ۲۱، ۲، ۷۶

کد گزارش: ۴۱۰۲۴۱۲

سؤال

آیا عضویت افتخاری نمایندگان مجلس شورای اسلامی با عنایت به قوانین و مقررات موجود و با توجه به این‌که اشتغال مذکور پست سازمانی تلقی نمی‌شود در موارد ذیل مجاز است یا خیر؟

۱- هیئت‌های مرکزی گزینش و زارخانه‌ها

۲- هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری

۳- هیئت‌های مدیره تعاونی‌های کارمندی و غیرکارمندی

پاسخ

ضرورت آزاد و مستقل بودن نمایندگان مجلس برای اعمال وظایف نمایندگی با فراغ خاطر و مصون بودن‌شان از گزند خطرات گوناگون با ایجاد پوشش‌های حفاظتی متناسب، امری پذیرفته شده است. نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند^۱ و آنچه راکه صلاح می‌دانند در رابطه با مسائل داخلی و خارجی^۲ طرح‌ها و لوایح اظهار می‌دارند و هر نوع خدشه‌نا روا بر آزادی آنان موجب اخلال در ایفای وظایف نمایندگی‌شان خواهد بود. اهمیت اصل استقلال نمایندگان آن است که در دوران نمایندگی‌شان، تحت قیومیت و تابعیت کسی به طور مستقیم یا غیر مستقیم نباشند و خود را جز در برابر رأی‌دهندگان و به تعبیر وسیع‌تر ملت، مسئول و متعهد نشناسند.^۳ به‌طور کلی یکی از اساسی‌ترین تمهیدات برای تضمین آزادی و استقلال مجلس و مجلسیان اصل مانعة‌الجمع بودن شغل نمایندگی با سایر مشاغل است. به موجب این اصل نماینده پارلمان، حق ندارد شغلی غیر از نمایندگی را بپذیرد و اصل بر تعارض بین عضویت مقننه و اجرائیه یا قضائیه است. هدف اصلی از چنین ممنوعیتی تلاش بر حفظ استقلال رأی و آزاد نگه داشتن نمایندگان است که با وابسته بودن به ارگان‌های دیگر از دست می‌دهد و قبول عضویت اجرایی به توانایی آنان در اعمال وظیفه پارلمانی مسلماً زیان می‌رساند. متعارض بودن شغل نمایندگی با مشاغل دیگر به‌ویژه مشاغل دولتی در اکثر کشورهای جهان شناخته شده است. در کنفدراسیون سوئیس نمایندگان مجلس فدرال، حق اشتغال به مشاغل فدرال را ندارند ولی می‌توانند بعضی از مسئولیت‌ها را در سطح کانتون بپذیرند، بر عکس در فرانسه مفهوم تعارض بسیار وسیع و شامل هرگونه اشتغال به شغل دولتی می‌گردد که با انتصاب از سوی مقامات اجرایی حاصل شده باشد.^۴ در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران تعارض شغل نمایندگی به عنوان یک شغل کشوری همانند مشاغل دولتی دیگر پذیرفته شده است. اصل ۱۴۱ قانون اساسی بر ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل دولتی و هر نوع شغل

۱. اصل ۸۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «نمایندگان مجلس در مقام ایفای وظایف نمایندگی در اظهار نظر و رأی خود کاملاً آزادند و نمی‌توان آنها را به سبب نظرانی که در مجلس اظهار کرده‌اند یا آرای که در مقام ایفای وظایف نمایندگی خود داده‌اند، تعقیب یا توقیف کرد».

۲. اصل ۸۴ قانون اساسی: «هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است و حق دارد در هم مسائل داخلی و خارجی کشور اظهار نظر نماید».

۳. دکتر ابوالفضل فاضل، حقوق اساسی و نهاد‌های سیاسی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ چهارم، دی ماه ۱۳۷۲، ص ۴۴۴.

۴. دکتر ابوالفضل فاضل، پیشین، ص ۴۴۴ به بعد.

مساوی برای همه افراد جهت اشتغال به کار^۱ تعارض شغل نمایندگی با مشاغل دیگر را در حقوق اساسی ایران نشان می‌دهد. لوث شدن مسئولیت‌ها، رشد بیکاری، تضییع حقوق مردم و تبعیض و ممنوعیت وقفه در امور اداری^۲ به علت همزمانی ساعات کار اداری از آثار گریزناپذیر تصدی بیش از یک شغل می‌باشد. لزوم اطاعت مستخدم از احکام و اوامر رؤسای مافوق در امور اداری^۳ و مغایرت آن با استقلال قوه مقننه از قوای دیگر نشانگر آن است که برابر مقررات موجود در حقوق جمهوری اسلامی ایران اصل مانعة‌الجمع بودن شغل نمایندگی مجلس با مشاغل دیگر با استثناهایی پذیرفته شده است، بی آن‌که تنها داشتن پست سازمانی و دریافت حقوق موجب مغایرت اشتغال نمایندگان در مشاغل دیگر باشد. شورای محترم نگهبان به عنوان مرجع صالح در تفسیر قانون اساسی در ارتباط با اصل ۱۴۱ قانون اساسی و اشتغال نمایندگان به مشاغل دیگر نظراتی در مورخ ۱۳۶۲/۲/۲۰ ابراز فرموده‌اند^۴ که در تأیید مطالب مذکور می‌باشد به این ترتیب که عضویت نمایندگان در هیئت‌های بازسازی و گزینش در صورتی که مشاغل سازمانی تحت عناوینی مذکور پیش‌بینی شده باشد و نماینده با عضویت در هیئت‌های مزبور کارمند دولت محسوب شود، مانع از اشتغال او به نمایندگی مجلس می‌باشد.

با توجه به مطالب مذکور:

جواب سؤال اول: عضویت افتخاری نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در هیئت‌های مرکزی گزینش و زارتخانه‌ها با توجه به اصول ۲۸، ۵۷ و ۱۴۱ قانون اساسی و مواد ۵۴ و ۵۵ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵ و قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی مجاز نمی‌باشد.

جواب سؤال دوم: عضویت در هیئت‌های رسیدگی بر تخلفات اداری که با امر نصب از سوی مقامات قوه مجریه همراه است و در عمل، آن هیئت دادگاه اداری بوده و احراز تخلف و صدور مجازات کارشبه قضایی انجام می‌دهد با توجه به اصول قانون اساسی مذکور در جواب سؤال اول و قوانین عادی مجاز نمی‌باشد.

جواب سؤال سوم: عضویت نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی در هیئت مدیره‌های تعاونی کارمندی ادارات و مؤسسات با توجه به قسمت اخیر اصل ۱۴۱ قانون اساسی مجاز می‌باشد ولی مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکت‌های خصوصی مجاز نمی‌باشد.

۱. اصل ۲۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. ماده ۵۵ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۴۵ و دکتر هاشمی، سید محمد کتاب حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، جلد دوم، چاپ اول، ص ۲۲.
۳. ماده ۵۴ قانون استخدام کشوری و دکتر ابوالحمید، عبدالحمید، کتاب حقوق اداری ایران، انتشارات قدس، ص ۲۸۰.
۴. اصل ۹۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: «تفسیر قانون اساسی به عهده شورای نگهبان است که با تصویب سه چهارم آنان انجام می‌شود».